

صفحه آرای: ناشر

لیتوگرافی: نقش آفرین

چاپ اول: ۱۳۹۳، ۳۰۰۰ نسخه - پ رنگ، پنجم

ناشر: انتشارات برگ نو

تهران: میدان انقلاب، بازارچه کتاب

تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۳ نمابر: ۱۹۱۳، ۶۶۱

تهران: خیابان انقلاب، خیابان وحید، پلاک ۸۹

تلفن: ۶۶۴۶۱۲۶۳ نمابر: ۶۶۹۵۶۱۷۷

www.yasavoli.com/ www.yasavolishop.com

info@yasavoli.com

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۸-۰۰۷-۵

حق چاپ محفوظ است

بها: ۱۲۰۰۰ تومان

آثار درخشان هنر ایران و جهان اسلام

۲

یساوولی، فرهاد، ۱۳۶۶.

آثار درخشان هنر ایران و جهان اسلام/ طراحی [و گردآوری] فرهاد یساوولی؛

مقدمه کبری عبداللهی مقدم، تهران: برگ نو، ۱۳۹۳ -

مصور (رنگی).

ج. ۲: 978-600-7180-07-5 ج. ۱: 978-600-7180-06-8

فهرست نویسی براساس اطلاعات فنی

۱. هنر ایرانی - مصور الف. عبداللهی مقدم، کبری، ۱۳۳۸ - مقدمه نویسی

۱۳۹۳ آبی/ N۷۲۸۰

شماره کتابشناسی ملی

۷۰۰۹/۵۵

۳۵۴۸۹۰۱

بویه در طی سده‌های ۹ و ۱۰ قمری، مردم ایران نبوغ خود را در معماری، کتابت، سفالگری، منسوجات، کارهای فلزی، تزیینات معماری و به‌ویژه گچبری متجلی ساختند. هنوز صد سال از رحلت پیامبر نگذشته بود، که قلمرو اسلام از هند تا اسپانیا گسترده شد. از مساجد شهرها و روستاهای قلمرو اسلام بانگ مؤذن‌ها به گوش می‌رسید. صنعتگران و هنرمندان مصری و ایرانی و سوری با سنت‌های هنری چند هزارساله در خدمت حکومت اسلامی در آمدند و با یکدیگر پیوند خوردند و از این پیوند هنر اسلامی حاصل شد. آثار این هنر ماندگار در موزه‌ها و مجموعه‌های خصوصی سراسر جهان پراکنده است. دستاوردهای هنر اسلامی همچون سنگتراشی‌های نفیس، هنرهای سنتی به‌کاررفته در کاخ‌های شکوهمند، تصویرگری و زینت‌کاری نسخ خطی، قالی‌های نفیس بی‌همتا و دیگر هنرهای پدید آمده در دوران اسلامی موجب ایجاد شیوه‌ها و فنون شگفت‌انگیز و ماندگاری در حیطه هنر جهانی گردید. هنر اسلامی برای گسترش خود از منابع بسیاری الهام گرفت؛ هنر ساسانی در دوره حکومت سلجوقیان به‌ویژه در نیمه دوم سده ۵ و ۶ ق. ا. یا شد و در سازگاری با اندیشه اسلامی آثار با شکوهی پدید آمد. سپس عناصر مختلفی از هنر آسیای مرکزی و هنر چین پس از حمله ایلخانان مغول در ایران، بر فهرست هنر اسلامی افزوده شد. در این دوره هنرهای تبریز، بغداد، مراغه، سلطانیه و همدان از بزرگترین مراکز فرهنگی و هنری جهان اسلام محسوب می‌شدند. در طی سده ۸ هجری هنرهای غربی سنت کاربردی تعالی بسیار یافت و طرح‌های متنوع و بدیع هندسه و طبیعت را آثار مختلف به‌کار گرفته شد. هنرهای تزیینی چمن‌نما، تندیس، گچ‌نما، خوشنویسی، آجرکاری، گره‌چینی، کاشی‌کاری، پارچه‌بافی، سفالگری، فلزکاری، تصویرسازی، جلدسازی‌های مجلل، نقاشی‌های شیشه‌گری، بافت زینت‌آنها، برادر جغرافیای جهان نفیس، و ابداع طرح‌های مختلف تزیینی، مل فکر و اندیشه هنرمندانی متعهد، صاحب ذوق و با پشت‌پشتی و حساسیت را برادر جغرافیای جهان اسلام است که توانستند هنری شکوهمند و ماندگار را در مسیر تاریخ هنر جهان پدید آورند و تداوم بخشند.

ظهور اسلام و نفوذ آن در اندیشه ساکنان کشورهای مفتوحه، به مرور ایمان به الله را در دلها جایگزین ساخت و در آداب زندگی‌شان تحول ایجاد کرد. پس از ظهور اسلام، معماری دینی و هنرهای کاربردی ملهم از اعتقادات مذهبی شکل گرفت. حرفه‌ها و صنایع تحت نظام استاد شاگردی و صنعتگری دینی احیا شد و هنرهای تزیینی چشم‌نواز مانند تذهیب قرآن، الواح دینی، انواع خوشنویسی، آنگاره‌پردازی با حروف کوفی، تزیینات گچینی، آجرچینی، کاشی‌کاری، پارچه‌بافی، سفالگری، فلزکاری، تصویرگری، نساجی، جلدسازی‌های مجلل و مانند آنها رواج یافت.

هنرهای سنتی و حرفه‌های بومی به تدریج با توفیق چند هزار ساله و ویژگی‌های کاربردی‌شان، همواره در رینگ روبرو، مسلمانان نقش مهمی داشته و به مرور زمان گنجینه عظیمی از مایه‌های عمیق عرفانی با شیوه‌های پیچیده فنی و هنری شکل گرفت. در طول تاریخ از نسلی به نسل‌های دیگر منتقل شده است. هنرهای سنتی و کاربردی کشورهای اسلامی همواره ریشه در بنیان‌های ژرف تفکر مادی و معنوی داشته است. به عنوان مثال نقش شمس به صورت شکل‌های هندسی الهام گرفته از طلوع خورشید، از مرکز ساطع می‌شود. این نقش در مسجدها، مسجد شیخ لطف‌الله اصفهان در اوج تکامل اجرا شده است و همان گونه که از نامش پیداست، مفهوم نور را تداعی می‌کند. یا در نگارگری ایرانی، رنگ‌ها و فرم‌ها در پی بیان معنایی فرازمینی هستند. هم‌چنانکه باغ و فضای که در نگارگری ایران مشاهده می‌شود، نمادی تمثیلی از باغ بهشت است. حتی رنگ‌ها نیز با آن درخشنده‌گی و تالگویشان در این آثار بدون استفاده از سایه روشن، بیان نمادینی از رنگ‌ها در عالم ملکوتند. در شکل‌گیری، تکامل و تداوم شاخه‌های مختلف هنر اسلامی سهم ایرانیان چشم‌گیرتر از سایر تمدن‌ها بوده است. این موضوع زمانی امکان پذیر شد که مرکزیت سیاسی، مذهبی و اقتصادی از شام در عصر عباسی به شهر تازه تأسیس بغداد در کنار تیسفون منتقل شد. آثار خلق شده هنری در عصر اموی بیشتر ادامه خط‌مشی فرهنگی سرزمین‌های تازه مسلمان است، ولی در عصر عباسی با نفوذ ایرانیان در سیاست و مذهب، در پی حاکمیت سه دودمان ایرانی نژاد سامانی، آل زیار و آل